

Україна у фокусі

15 – 21 вересня

2014 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>ЗАКОНИ ПРО ОСОБЛИВИЙ СТАТУС І АМНІСТІЮ: ПОСТУПКИ БЕЗ ОЧІКУВАНЬ НА ВЗАЄМНІСТЬ.....</i>	<i>5</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

15
вересня

ЦВК зареєструвала Комуністичну партію для участі у дострокових парламентських виборах. Передвиборчий список КПУ очолює її лідер Петро Симоненко. Як відомо, у липні Міністерство юстиції почало процес ліквідації КПУ, подавши позов до суду щодо заборони діяльності Компартії. У позові зібрано докази причетності представників КПУ до дій, які призвели до анексії Криму Росією, постачання зброї і фінансування сепаратистів у східних регіонах та до проведення сепаратистських референдумів на Донбасі.

16
вересня

Верховна Рада в закритому режимі проголосувала за введення особливого порядку самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей терміном на три роки та про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей. Обидва закони вніс до парламенту Президент Петро Порошенко. Ухвалений закон про амністію звільняє від відповідальності більшість учасників незаконних збройних формувань на Донбасі. Президент вважає, що ухвалення закону про особливий статус Донбасу має стати основою для початку мирного врегулювання ситуації на сході України.

Україна і ЄС синхронно ратифікували Угоду про асоціацію. Відповідний документ підписали президент України Петро Порошенко і президент Європарламенту Мартін Шульц. За законопроект в Україні проголосувало 355 народних депутатів. Політична частина угоди набуде чинності з 1 листопада 2014 року у режимі «тимчасового застосування», доки всі країни-члени ЄС її не ратифікують. Запровадження частини угоди, яка стосується зони вільної торгівлі, може бути відкладено щонайменше до початку 2016 року. За словами комісара ЄС з питань розширення Штефана Фюле, реалізацію торговельної частини угоди про Асоціацію ЄС та України відкладено на рік після відкритих погроз Росії.

Верховна Рада України ухвалила закон про люстрацію. Тим часом, протестувальники, що вимагали ухвалення закону про люстрацію під стінами парламенту, зібрали мітинг під Верховною Радою, перекривши рух на вулиці Грушевського. Після того, як парламент ухвалив закон про люстрацію, активісти зустріли цю новину гучними оплесками.

Росія розгорне «повноцінне і самодостатнє» угруповання військ у кримському напрямку. Про це повідомив міністр оборони РФ Сергій Шойгу. Такі заходи, за словами Шойгу, Росія застосує у відповідь зростанню іноземної військової присутності поблизу своїх кордонів. МЗС України заявило, що плани Росії щодо створення ударного угруповання військ на території окупованого Криму загрожують миру в Чорноморському регіоні.

17
вересня

Відбувся візит Президента України Петра Порошенка до Канади. Серед досягнень візиту – кредит у 180 мільйонів та поставки до України нелетальної зброї, відновлення переговорів про зону вільної торгівлі між двома країнами. Сільське господарство, сільськогосподарське машинобудування, енергетику та технології можуть стати найпривабливішими галузями для двостороннього співробітництва Канади з Україною. Крім того, Канада вирішила надати Україні 3 млн дол. додаткової гуманітарної допомоги для жителів Донбасу, постраждалих від військових дій.

18
вересня

Президент України Петро Порошенко прибув з робочим візитом до США. Він виступив на сесії Конгресу США у Вашингтоні із закликом надати Україні особливий статус партнера без членства в НАТО і попросив про надання Україні зброї, у тому числі летальної. Петро Порошенко звернувся також з проханням продовжити впровадження економічних санкцій щодо Російської Федерації. **У своєму виступі він зазначив, що готовий обговорювати з сепаратистами різні питання, крім територіальної цілісності України, а ще звернув увагу на злочини проти кримських татар та анексію Росією Криму.**

19
вересня

Барак Обама відмовив Україні в наданні летальної зброї та статусу союзника. Про це Петро Порошенко повідомив в інтерв'ю каналу CNN. За словами Порошенка, рівень співпраці між Україною і США у сфері безпеки вже перевищив рівень співробітництва країн, що мають статус головного союзника Штатів поза блоком Альянсу. Тому сторони домовились про створення спецпрограми з оборонного співробітництва, в рамках якої в Україну прибуде група американських експертів, які займатимуться реформуванням сектору безпеки і оборони України.

Вже відомо, що після зустрічі президента Порошенка з Бараком Обамою США додатково виділять Україні 53 мільйони доларів, більша частина з яких надійде у вигляді бронезилетів, оптики, човнів та іншого нелетального обладнання.

29
вересня

Незважаючи на режим тимчасового припинення вогню, проросійські незаконні збройні формування продовжують обстрілювати позиції сил АТО. Про це заявили у штабі АТО. Артилерійських та мінометних обстрілів зазнали блокпости та опорні пункти в районах населених пунктів Нижньотепле, Щастя, Станично-Луганське, що в Луганській області, а також Трудовское, Гранітне, Красногорівка, Славне, Новий Світ, Новоселівка, аеропорт "Донецьк", Нижня Кринка, Авдіївка, Новомихайлівка в Донецькій області.

ОБСЄ оприлюднила меморандум за підсумками консультацій тристоронньої контактної групи з врегулювання ситуації в Україні, які пройшли в Мінську. Ідеться передусім про заборону використання зброї всіма сторонами протистояння, а також створення 30-кілометрової буферної зони на лінії зіткнення збройних формувань сторін станом на 19 вересня. Окремий пункт домовленостей передбачає виведення з території України «всіх іноземних збройних формувань, військової техніки, а також бойовиків та найманців за моніторингу ОБСЄ».

II. Аналітична довідка

ЗАКОНИ ПРО ОСОБЛИВИЙ СТАТУС І АМНІСТІЮ: ПОСТУПКИ БЕЗ ОЧІКУВАНЬ НА ВЗАЄМНІСТЬ

16 вересня Верховна Рада в закритому режимі проголосувала за ухвалення законів «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» і «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей», які вніс до парламенту Президент Петро Порошенко. Перший закон передбачає надання регіонам Донбасу, які перебувають під контролем проросійських сепаратистів, розширених прав самоврядування та фінансування їх розвитку з державного бюджету. Другий закон надає амністію учасникам заворушень і бойових дій на Донбасі, які не вчинили тяжких чи особливо тяжких злочинів, за умов, якщо вони складуть зброю, звільнять заручників і покинуть адміністративні будівлі. Зміст обох законів, а також непрозорий спосіб їх ухвалення викликав серйозну критику всередині українського політичного й експертного середовища, багато представників якого сприйняли їх як капітуляцію перед окупованими територіями Донбасу.

*Чи справді ухвалені закони легалізують поразку української держави?
Які наслідки матиме їх прийняття?*

На перший погляд, побіжний аналіз прийнятих 16 вересня законів дає всі підстави говорити про невинуваті поступки українським державним суверенітетом на користь окупованих територій Донецької та Луганської областей. По-перше, закон надає місцевим органам влади на цих територіях невласиві їм повноваження, зокрема участь у призначенні прокурорів і суддів, а також право формувати так звану народну міліцію. Зрозуміло, що в умовах контролю органів місцевого самоврядування з боку проросійських бойовиків реалізація цього положення означатиме легітимізацію незаконних озброєних утворень, які воюють з українською армією. По-друге, документ покладає на органи виконавчої влади обов'язок сприяти транскордонному співробітництву

окупованих територій з прилеглими районами Російської Федерації, що можна трактувати як узаконення постачання зброї, техніки та живої сили з боку Росії.

Найбільш небезпечним, утім, виглядає положення про фінансування розвитку вказаних територій із захищеної (тобто такої, обсяг якої не може бути зменшено) статті державного бюджету. Зрозуміло, що в умовах відсутності контролю української влади над цими територіями це означатиме фінансування ворожого квазідержавного утворення, яке перебуває у стані війни з центральною київською владою. Абсурдність цього положення стає ще більш вражаючою в порівняльному контексті: ні Молдова, ні Грузія не погодились фінансувати власні проросійські сепаратистські анклави, залишивши

цей «привілей» Росії. Єдиним винятком із цього правила на пострадянському просторі можна вважати згоду Москви фінансувати відбудову Чеченської Республіки після Першої Чеченської війни. Характерно, що наслідком цього стало подальше підживлення чеченського сепаратизму та, зрештою, початок Другої Чеченської війни.

Утім, якщо взяти до уваги ширший політичний контекст, існує зовсім мало підстав сподіватися на те, що українська влада погодиться втілювати положення прийнятого закону в життя. Перш за все, він із великою вірогідністю був прийнятий під тиском Москви, яка після початку чергової хвилі свого вторгнення в Україну наприкінці серпня, вочевидь, погрозувала українському Президентові повномасштабною війною. Цілком імовірно, що не обійшлося й без погодження цього закону з боку західних партнерів України. У результаті для Президента Порошенка він багато в чому став вимушеним кроком, який дозволив бодай тимчасово знизити градус воєнного конфлікту на Донбасі та привести ситуацію всередині України напередодні парламентських виборів у стабільніше русло.

З іншого боку, Порошенко, скоріше за все, намагатиметься використати ухвалений закон із користю для себе. Його прийняття стало демонстрацією бажання України не лише мирно завершити конфлікт на Донбасі, а й піти на поступки ворожій стороні. Зрозуміло, що здійснивши такий крок назустріч, український Президент управі очікувати відповіді з боку Москви чи сепаратистів. Одне

з таких очікувань вже озвучив заступник глави президентської адміністрації Ігор Гринів – виведення російських військ із окупованих територій Донбасу. Іншим бажаним кроком може стати відмова представників самопроголошених сепаратистських республік від вимог незалежності та їхня згода лишитися в складі України. Очевидно, що жоден із цих кроків у відповідь не буде зроблено, і Президент Порошенко та його команда це чудово розуміють. Однак саме відсутність взаємних поступок може дати йому необхідні підстави, аби відмовитися виконувати ухвалений закон про особливий статус. Такою ж є ситуація і з законом про амністію: очікувати його виконання немає жодних підстав, адже на цьому етапі ніхто з проросійських бойовиків не погодиться здати зброю чи звільнити захоплені будівлі.

Таким чином, прийняті закони, скоріше за все, є лише жестом доброї волі Порошенка, яким він намагається заручитися сильнішою підтримкою міжнародної спільноти та принаймні на деякий час трохи заспокоїти ситуацію в країні. Відповідно, їх ухвалення не матиме відчутного впливу ні на ситуацію на полі бою, ні на настрої чи подальші кроки проросійських бойовиків і їхніх російських керівників. Натомість такий крок українського Президента може сприяти подальшому послабленню позицій Росії на міжнародній арені, зважаючи на відсутність будь-яких сигналів щодо врегулювання конфлікту з її боку. Відповідно, його можна розглядати як продовження двосторонньої стратегії Порошенка на міжнародній арені: лобювання фінансової та військової підтримки України з боку країн Заходу та

просування ідеї поглиблення та розширення санкцій проти Росії.

Слід, однак, зауважити, що прийняття законів може мати для українського Президента помітні негативні наслідки всередині країни. Перш за все, відверто неправовий і закритий спосіб їх розробки й ухвалення може стати серйозним ударом по іміджу й популярності Порошенка. У цьому контексті він повторив одну з ключових помилок свого попередника Віктора Януковича, залишивши осторонь процесу ухвалення ключового державного рішення не лише

громадянське суспільство, а й значну частину парламенту. З іншого боку, ситуація довкола ухвалених законів з усією гостротою поставила проблему небажання Президента

налагоджувати комунікацію з суспільством – у цьому випадку бодай шляхом пояснення причин прийняття такого рішення. Останнє, зрештою, загрожує не лише політичним перспективам самого Президента, а й психологічній стійкості українського суспільства, значна частина якого сприйняла ухвалені закони як зраду національних інтересів країни.

Висновки

Отже, прийняття законів про особливий статус окремих територій Донецької та Луганської областей і про амністію учасників заворушень стало, скоріше за все, формальним жестом доброї волі з боку Президента Петра Порошенка, покликаним продемонструвати готовність іти на поступки та шукати мирні шляхи вирішення конфлікту. Утім, зважаючи на мізерну вірогідність того, що Москва чи проросійські сепаратисти погодяться піти на будь-які поступки у відповідь, втілення прийнятих законів у життя навряд чи відбудеться. Разом з тим, спосіб ухвалення законів та відсутність публічних пояснень з боку Порошенка може зіграти з ним злий жарт, вдаривши по його підтримці в суспільстві та послабивши бойових дух населення.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук